

dem, ac proinde alterutra causa foret inutilis; ergo nulla est solutio. Resp. dist. ant. actio Dei et creaturae esset eadem *terminative* sumta, C. ant. *initialiter* sumta, N. ant. et cons. Actio cuiuslibet agentis spectari potest vel ratione principii, et dicitur actio *initialiter* sumta, vel ratione termini seu effectus, et dicitur actio *terminative* sumta. Re quidem vera actio Dei concurrentis et creaturae agentis est eadem actio *terminative* sumta, quia est unus et idem terminus, seu effectus productus tum per causam primam et uniuersalem, tum per causam secundam et particularem. At non est eadem actio Dei et creaturae *initialiter* sumta, quia sunt duae causae agentes et producentes eundem effectum; voluntas scilicet divina et creata. Neque inutilis est causa alterutra. Non quidem actio creaturae; quia sine illa Deus ipse effectum non produceret; neque etiam actio Dei, quia sine Deo cooperante et producente effectum creatura non posset producere.

ARTICVLVS III.

De Deo rerum omnium et creaturarum gubernatore.

Deus res omnes gubernare sive rebus omnibus providere dicitur, quatenus eas conservat, atque ad earundem actiones concurrat, omnesque ad suos fines dirigit. Igitur providentia divina est decretum Dei de conservatione rerum omnium, de concursu ad earundem actiones, et omnium directione ad suos fines.

CONCLVSIO.

DEVS PROVIDET REBUS OMNIBVS, QVAE SVNT AC FIUNT IN VNIVERSO.

Prob. Nulla creatura se ipsam conservare potest; sed omnis a Deo conservetur, necesse est. Similiter nulla datur creaturae cuiuscumque actio, ad quam Deus non concurrat, et quam ad suos fines non dirigat, ut antea demonstravimus. Quum ergo Deus dicatur rebus providere, quatenus eas conservat, ad earundem actiones concurrat, illasque ad finem dirigit; manifestum est, Deum providere omnibus, quae sunt ac fiunt in universo. Quia vero Deus omnia ab aeterno praescivit, et in tempore facit, quod ab aeterno decrevit; certissimum est, Deum ab aeterno decrevisse rerum omnium in hoc universo conservationem, divinumque concursum ad quascumque actiones, atque singularum rerum et actionum finem. Quum igitur decretum Dei de conservatione rerum omnium in hoc universo, divinoque concursu ad quascumque earundem actiones, et de omnium rerum atque actionum directione ad finem, sit ipsa providentia divina; patet, dari providentiam divinam.

Et certe argumenta omnia, quae probant, Deum existere, demonstrant quoque, mundum universum divina providentia regi et gubernari. Hinc praeclare observavit Cicero *lib. 1. de natura deorum*: *quis hunc hominem dixerit, qui quum tam certos coeli motus, tam raros astrorum ordines, eaque omnia inter se connexa et*

apta videt, neget, in illis ullam esse rationem? Quae quanto consilio geruntur, nullo consilio adsequi possumus.

SOLVVNTVR OBIECTIONES.

Obiect. 1. Si Deus omnibus providet, nihil casu fortuito contingit; falsum consequens; ergo et antecedens. Resp. disting. seq. mai. nihil casu fortuito contingit ex parte Dei, C. ex parte creaturarum, N. mai., quare nego cons. et explico, quid sit casus, quid fortuna, et quomodo nullus sit casus, nullaque fortuna respectu Dei. *Casus purus* dicitur *actualitas* sive existentia destituta ratione sufficiente, ut quum athei fingunt, homines olim ex terra instar fungorum prodisse. Quum enim neque in terra neque in homine detur aliquid, per quod talis ortus intelligi possit; istiusmodi ortus foret casus purus.

Casus simpliciter dictus est concursus causarum ad effectum quemdam producendum, quae causae singulae alterius effectus gratia agunt. E. g. ponamus, aedificium dirui, et intra murum reperiri gemmas pretiosas: gemmae dicuntur casu repertae. Etenim eas intra murum condidit dominus non eo fine, ut aedificium diruens eas reperiret. Nec qui aedificium diruit, id eo fine facit, ut gemmas reperiat. Itaque ad hunc effectum concurrunt, tum qui gemmas inter murum conclusit, ut eas tutius adversaret, tum qui murum diruit, ut aedificium novum extrueret; sed uterque agit propter effectum alium, quam qui ex illo concursu prodiit. Similiter si ventus ex tecto deiecit tegulam, quae

hominis praetereuntis caput vulnerat, ad vulnus capiti inflictum concurrunt ad ventus, et causae tegulam disponentes, ut impellenti vento facile cedat, et tegulae gravitas, et homo aedes praeteriens. Hae vero causae non agunt capiti vulneris infligendi causa, et ideo vulnus hoc casui tribuitur.

Fortuna est: *conkursus causarum minime praevius ad effectum homini vel bonum vel malum producendum.* Dicitur *fortuna secunda*, quando effectus inde pendens iudicatur nobis bonus. Contra autem *adversa fortuna* vocatur, quando effectus inde pendens nobis malus censetur. Ita inventio gemmarum in muro diruto tribuitur fortunae secundae; at vulnus capiti inflictum tegula et tecto cadente refertur ad fortunam adversam. His positis definitionibus facile ostenditur, nullum esse casum, nullamque fortunam ex parte Dei sed tantum ex parte causarum secundarum et hominum. Nam quum Deus ab aeterno praesciverit omnes omnium causarum effectus, seu quidquid in hac rerum serie contingit, et hoc universum gubernans omnia dirigat ad certum finem; dubium non est, quin omnes effectus a nobis minime praevios ab aeterno praesciat; et ad certum finem dirigat. Quamvis igitur causae, si eas in se spectes, aliquando casu fortuito agere videantur; agunt tamen propter finem a Deo intentum. Nullus igitur casus, nulla fortuna est respectu Dei, sed tantum respectu causarum secundarum. Et omnia, quae casu et fortuna contingere dicuntur, providentiae Dei discernentis vel permittentis et ad finem bonum dirigentis subiiciuntur. Non defuerunt tamen veteres scriptores, qui universum naturae ordinem a Deo

constitutum *fati* nomine appellarunt. Verum hanc appellationem excusat S. Augustin. *lib. 5. de civit. Dei cap. 8.* : *qui omnium connexionem seriemque causarum, qua fit omne, quod fit, fati nomine appellant; non multum cum eis de verbi controversia laborandum atque certandum est; quandoquidem ipsum causarum ordinem et quamdam connexionem Dei summi tribuunt voluntati et potestati, qui optime et veracissime creditur, et cuncta scire, antequam fiant, et nihil inordinatum relinquere.* Quae quidem Sancti Doctoris verba probe perpendenda sunt. Ap-
prime enim congruunt cum iis, quae de causarum connexionem, illarumque ad finem ultimum relatione demonstravimus.

Obiect. 2. Si Deus omnibus provideret, quum sit optimus et omnipotens, non sineret, tot mala physica et moralia in mundu contingere, aut saltem impiorum prosperitatem et iustorum afflictionem atque oppressionem non permetteret; ergo Deus rebus omnibus non providet. Resp. hanc difficultatem fuse explicatam fuisse atque dissipatam, ubi de sapientia et bonitate Dei sermonem habuimus. Ostendimus enim malorum tum physicorum tum moralium originem, et quare Deus optimus et omnipotens simulque sapientissimus ea permit-
tat. Quod autem spectat ad impiorum felicitatem, et iustorum afflictionem in hac vita; inde tantummodo probatur, alteram esse vitam, in qua impii punientur, iusti remunerabuntur, et illi divinae iustitiae, hi divinae misericordiae manifestandae inserviunt. Praeterea per malos boni exercentur, purgantur, erudiuntur: *omnis enim malus aut*

ideo vivit, ut corrigatur; aut, ut, bonus per eum exerceatur, inquit S. Augustinus *in psalm. 54.* Eandem responsionem fusius explicat S. Doctor *lib. 1. de civit. Dei cap. 6.* : *patientia Dei,* inquit, *ad poenitentiam invitat malos, sicut flagellum Dei ad poenitentiam erudit bonos, item misericordia Dei servandos amplectitur bonos, sicut severitas Dei puniendos corripit malos; placuit quippe divinae providentiae praeparare in posterum bona iustis, quibus non fruuntur iniusti, et mala impiis, quibus non excruciantur boni. Ista vero temporalia bona et mala utriusque voluit esse communia, ut nec bona cupidius appetantur, quae mali quoque habere cernuntur, nec mala turpiter evitentur, quibus et boni plerumque adficiuntur. Nam si nunc omne peccatum manifesta plecteretur poena, nihil ultimo iudicio servari putaretur. Rursus si nullum peccatum nunc punisset aperte divinitas, nulla esset providentia divina videretur. Tandem nemo tam iustus est, qui non aliquando delinquat: inde temporalis punitio. Nemo tam malus est, qui aliquod bonum morale interdum non operetur, inde fluxa et temporalis felicitas. Boni heic poenis exercentur, ut mudentur, et coelo maturescant. Mala heic falsa saepe felicitate gaudent, quia post mortem acerbius torquendi. Ceterum divinae providentiae leges expendere humanae non est sapientiae. Hinc praeclare ait S. Augustinus *lib. de vera relig. cap. 22.* : *non multum iis, qui nausea et vertigine laborant, dissimiles sumus, qui omnia sursum deorsumque verti putant, quum ipsi vertantur: idem enim iis, de**

quibus loquimur, accidit; neque enim Deum se sapienter esse putant.

Obiect. 3. Providentia rebus omnibus necessitatem imponit, quae enim Deus preordinavit, non possunt non fieri; alioqui providentia divina effectum suo frustrari posset. Praeterea res omne ita disposita divina providentia, ut effectus omnes ex causis antecedentibus pendeant. Ita apud Cicero-*nem lib. de fato* argumentatur Chrysippus: *si omnia antecedentibus causis fiant, omnia naturali colligatione contexte conserteque fiunt; quod si ita est, omnia necessitas efficit, id si verum est, nihil est in nostra potestate; ergo* Deus rebus omnibus non providet. Resp. N. ant. et singulas probationis partes explicabimus. Quam providentia nihil aliud sit, quam rerum omnium conservatio, et divinus ad creaturarum omnium actiones concursus, singularumque actionum directio ad ultimum finem; manifestum est, ex singularibus huius definitionis partibus, quas antea specialibus quaestionibus seorsum tractavimus, nihil omnino laedi humanam libertatem. Et quidem probe distingui debent causae liberae et causae necessariae. Quamvis autem res omnes causasque singulas divina providentia disposuerit; causas tamen singulas secundum propriam earum naturam ordinavit. Quae sunt necessariae ad unum sunt necessario determinatae; quae vero sunt liberae, eas salva libertate divina providentia gubernat. Hoc idem argumentum solvit Sanctus Augustinus *lib. 15. de civit. Dei cap. 9.*: *ordinem causarum non negamus; non est autem consequens, ut si certus est ordo causarum, ideo nihil sit in nostrae volunta-*

tis arbitrio; ipsae quippe voluntates in causarum ordine sunt. Et quidem causas liberae, salva libertate, colligari inter se posse, exemplo illustrari potest. Pater filium bonae docilisque indolis paterno adfectu minatur, hortatur: patris comminationes, hortationes voluntatis determinationem in filio liberaliter instituto producent infallibiliter, non tamen necessario. Ideoque causae liberae in aliam causam liberam influxus erit quidem infallibilis, minime tamen necessarius. Neque enim influxus causae physicae in causam liberam libertatem tollit. Etenim in mundo materiali contingunt effectus physici, ex quibus nascuntur in causis liberis sensationes, ex sensationibus actiones; sed actiones illae, licet infallibiliter contingant, minime tamen necessario fiunt. Itaque patet, hanc obiectionem divinae praesentiae et providentiae esse communem, ac proinde et communem responsionem. Accurate distinguenda est *futuritionis* infallibilitas ab ipsa necessitate.

Obiect. 4. Absurdum est ad hoc Dei deducere maiestatem, ut sciat per singula momenta, quot nascuntur culices, quotve moriantur, ut loquitur S. Hieronymus. Et *numquid de bobus cura est Deo?* ait Apostolus; ergo saltem providentia divina ad ea, quae abiecta et vilia sunt, sese non extendit. Resp. dist. ant. rerum aut minutarum, aut quas abiectas censemus, cognitio et cura Deo tribuenda non est cum *successione et anxietate*, C. cum *immutabilitate et tranquillitate*, N. ant. et cons. Nulla est igitur in divina cognitione successio et nulla in Dei providentia anxietas. Sed ab aeterno Deus omnia immutabiliter

cognovit, et vi aeterni decreti rebus omnibus providet, etiam quae vilissimae censentur. Hinc Christus Dominus discipulos suos persuasos facturus, quod Deus eorum curam summam gerat, a minori ad maius ita argumentatur: *nonne duo passeressesse veniunt, et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.* Christo igitur docente, rerum quantumvis vilium, quales sunt passeressesse et capilli, tantam curam gerit Deus, ut nihil iisdem accidere possit nisi ipso volente. Et certe quae nostro iudicio abiecta, vilia et contemnenda censentur, talia non sunt iudicio Dei. Nam pretium decernimus rebus ex usu, quem eas habere iudicamus, et ideo vilia et abiecta nobis videntur, quae nullum aut exiguum usum praebere praesertim nobis existimamus. At Deus videt omnem usum sive proximum sive remotum, quem unumquodque ens in hac universa rerum serie habet, et iccirco de usu rerum iudicat in relatione ad totum universum. Nos autem in usu rerum immediato adquiescimus, immo saepissime ne hunc quidem attingimus; ac proinde exigui usus ea aestimamus, quorum usus immediatus non est magni momenti, et nullius usus ea reputamus, quorum nullum percipere valemus. Atque hinc abiecta et vilia illa iudicamus, aliter prorsus iudicaturi, si nobis daretur integrum rerum nexum intuitive pervestigare. Sic in machinis sunt partes quaedam exiguae, quarum usum non percipit mechanicae imperitus, quasque proinde abiectas iudicat, et salva machina abesse posse, sibi fingit. Sed longe

aliter sentit machinae auctor, cui operis sui adest idea distincta, quo partium illarum usus omnes mutuamque relationem perspicit.

Praeterea licet creaturae omnes divinae subiacent providentiae; erga homines tamen, quos Deus tot et tantis cumulavit beneficiis, longe illustrius elucet divina providentia. Adlatum S. Hieronymi textum ita explicat ipse S. Doctor *in cap. I. Habacuch: non simus tan fatui adulatores Dei, ut dum potentiam eius etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos iniuriosi simus, eandem rationabilium quam irrationabilium providentiam esse, dicentes.*

Obiect. 5. Si eventus omnes in universa rerum serie per divinam providentiam constituti sint, vana omnino esset humana providentia privataque sollicitudo. Inutiliter omnino vota precesque supremo numini funderentur: mutua hominum consilia atque hortamenta prorsus forent superflua: frustra omnino conderentur leges, inutilisque foret omnis cura vitae et valetudinis: atque inducerentur: *fatum mahometanum* ita appellatum, quod turcae, praesertimque milites, huic *fatalitatis* principio suam vivendi rationem conformare soleant. Tandem providentia divina, quae in causarum omnium atque effectum perpetuo nexu consistit, miracula de medio tolleret. Hunc enim nexum miracula abrumpunt. Atqui haec consecraria repugnant omnino. Ergo repugnat divina providentia, saltem qualis a nobis definita est.

Resp. N. mai. et ad singulas probationis partes facilis est res responsio. Etenim preces, vota, consilia, hortamenta non frustra fiunt, neque inu-

tiliter constituuntur leges. Haec enim omnia in universa rerum serie divinaeque providentiae ordine continentur. Et quidem licet determinata sit universa rerum series, hanc tamen determinationem ignoramus, eamque cum actionum nostrarum serie coniunctam esse, cognoscimus. Quare evidens est, nos re vera agere debere non secus, ac si nihil esset determinatum. Itaque dum in sacris paginis praecipitur, abiiciendam esse rerum temporalium curam, ita intelligendum est praeceptum illud, ut non simus de rebus vanis et caducis solliciti, sed de rebus non perituris, quae ad Deum spectant, animaeque saluti prosunt. Nam istas nimis curare non possumus: illas non possumus fere nisi nimis curare. Quare scriptum est? *quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adiicientur vobis.* Absurdum autem omnino est *fatum mahometanum*, et nemo sana mente praeditus non ridet turcas illos, qui loca contagiosa despiciunt et quasi lacessunt, persuasi, se morituros in loco minime contagioso, si Deus ipsos mori hoc tempore decrevit. Eodem divinae providentiae abusu stulte peccant illi, qui referente Tounefortio in *itinere orientali*, arbores in hortis incultas sibi permittunt atque negligunt. Itaque in divinae providentiae ordine continentur, ut eam adhibeamus diligentiam, quam prudentia rectaque ratio dictant, et deinde in providentia divina conquiescere debemus atque animo tranquillo ferenda, si quae nobis eveniant mala. Tandem quod ad ultimam spectat obiectionis partem, miracula scilicet, res paullo fusius explicanda est. *Miraculum* definitur: *effectus aliquis singularis,*

eius ratio in universali causarum naturalium serie non continetur. Ita dum Sanctus Petrus auctor. 3. homini claudo solis verbis soloque imperio gressum restituit ita, ut exsiliens statim ambulaverit; factum illud in universa motuum naturalium serie non continetur. Neque enim verba, quae protulit S. Petrus, ullam in pedum articulatione mutationem producere potuerunt. Probe observanda est haec miraculi notio, ex quo patet, impropiissimam esse miraculi definitionem, quae proferitur a Spinoza in execrando opere, cui titulus est: *tractatus theologico-politicus.* Miraculum definit Spinoza effectum aliquem, cuius causam naturalem explicare non possumus, ita ut miracula in opinione dumtaxat meraque ignorantia posita sint. Spinozae definitionem amplexus est Lokius in *dissertatione de miraculis*, ubi miraculum definit sensibilem quamdam operationem, quae cum captum spectatoris transcendat, ab eo pro divina habetur. Naturae leges necessarias omnino esse et immutabiles, adfirmant auctores illi, ac proinde omnia negant miracula. At ex nostra definitione patet, dari veri nominis miracula. Et certe; quis umquam somnare poterit, aquam vasi infusam iussu alterius per aliquam naturalem motuum legem in vinum transmutari posse, et nostrae ignorantiae tribuendum, quidquid portenti invenimus in miraculo Christi de aqua in vinum conversa? Qui maximo miraculo mundum creavit, perpetuoque miraculo conservat atque gubernat; is leges naturae, quarum ipse auctor est, pro sua liberrima et omnipotentissima voluntate immutare potest atque suspendere. Neque haec legum generalium perturbatio

divinae providentiae repugnat; quin immo specialem erga homines providentiam summamque clementiam demonstrat atque manifestat. Sunt enim miracula luculentissimum religionis testimonium. Et quidem quum miracula in causarum naturalium serie non contineantur, omnem naturae vim excedunt ac proinde solus Deus miracula patrare potest: ipse miraculorum omnium causa est primaria; creaturae autem sunt dumtaxat causae *instrumentales* atque *occasionales*. Porro repugnat, a Deo summe veraci et bono patrari miracula in erroris confirmationem hominumque perniciem. Sunt ergo miracula evidentissimum credibilitatis motivum, divinamque providentiam magis ac magis confirmant. Si autem Deus, a paganis improbisque hominibus prodigia patrari, aliquando permiserit; ad maiorem erroris confusionem veritatisque confirmationem id factum est. Ita magi aegyptii aliqua Moysis miracula imitati sunt. At quum ad quartum perventum esset prodigium, heic imbecilla atque desperata stetit magorum ars, et exclamare coacti sunt: *Digitus Dei est hic*. Hanc doctrinam fusius explicare nostri non est instituti. Observare satis erit, ex miraculis legumque generalium perturbatione nullam in Deo argui posse mutabilitatem; Deus enim nec opera nec consilia mutat, quum omnia decreverit ab aeterno. Dum autem diximus, miracula in causarum naturalium serie non contineri, id eo sensu intelligendum non est, quasi miracula ipsam rerum essentiam violarent, ut ait Spinoza. Effectus corporum naturales dicimus, qui per ipsum partium nexum earumque qualitates et regulas motus explicari possunt. Con-

traria ratione effectus supernaturalis appellatur, qui permutuum partium nexum earumque qualitates et leges motus explicari non potest. Itaque patet, miracula corporum essentiae non repugnare, atque essentialium immutabilitate perperam abusum fuisse Spinosam, ut miraculorum possibilitatem labefactaret. Et quidem si per immutabilem rerum ordinem intelligantur veritates aeternae nulli mutationi obnoxiae, si intelligantur ipsae rerum essentiae omnino invariables, iam ordinis miraculorumque notio pervertitur. Et certe Deus facere non potest, ut spiritus, quamdiu spiritus manet, non sit intelligentia praeditus, ut corpus, quamdiu corpus manet, non sit a spiritu distinctum. At quod sol in certa a tellure distantia constituitur: quod certa periodo terram illustret: quod prescriptus corporum coelestium ordo, iubente Deo, suspendatur atque turbetur: quod corpus aliquod moveatur vel quiescat: quod homo infirmus sit vel sanus, mortuus aut vivus; tales effectus ad rerum essentiam non pertinent.

Neque rerum essentia contraria sunt miracula, quae ex sancta scriptura adfert Spinoza. Quod ignis vim comburendi amiserit, et iuvenes hebraeos in fornace intactos reliquerit: quod corpus nullum gravitatis signum demonstret, ita quum Christus Dominus super aquas ambulavit; haec et alia similia immutabiles rerum essentias minime perturbant. Etenim Deus temperare vel sistere omnino potuit ignearum particularum motum, quicumque sit, in quo consistit ignis actio; sub pedibus hominis aquam vel aërem indurare potuit Deus omnipotens. Quamvis autem divina haec prodigia essentialium

immutabilitati non sint contraria; universali tamen rerum ordini contraria sunt, et vera sunt miracula. Patet ergo, Spinosam miraculorum essentiarumque notionem omnem pervertisse, et falso divinae immutabilitatis praetextu in divinam omnipotentiam iniurium fuisse. Quae autem de miraculorum notionem tradidimus, apprime conveniunt cum doctrina Sancti Augustini *lib. 6. de genes. ad litt. cap. 17.*: *non enim ista quum fiunt contra naturam, fiunt nisi nobis, quibus aliter naturae cursus innouit; non autem Deo, cui hoc est natura, quod fecerit.*

ARTICVLVS IV.

De Deo Domino et ab hominibus colendo.

DEO COMPETIT DOMINIVM IN OMNES CREATURAS, ESTQVE PROINDE EARVM DOMINVS.

I. Prob. Etenim Deus hunc mundum adspetabilem omnesque creaturas ex nihilo liberrime produxit, et ita conservat, ut cessante actione divina, in nihilum reciderent omnia. Igitur Deus pleno in omnes creaturas dominio fruitur, ac proinde de toto universo et de omnibus creaturis potest pro suo arbitrio disponere, quum nihil insit creaturis, quod non habeant a Deo. Disponere igitur potest de liberis hominum actionibus. Itaque voluntas Dei debet esse homini loco propriae voluntatis. Atque hinc patet, quid sit *abnegatio* propriae voluntatis scilicet, propositum firmum, nihil quidquam volendi aut agendi, nisi quod sit divinae voluntati conforme.

DEVS VULT, VT HOMO ACTIONES SVAS LIBERAS AD SVI ALIORVMQVE HOMINVM PERFECTIIONEM DIRIGAT.

II. Prob. Quum enim Deus sit summe bonus erga homines ita, ut nulla maior bonitas concipi possit: bonus vero erga alios ad aliorum perfectionem promovendam pronus sit; fieri non potest, ut Deus non velit, hominem actiones suas liberas ad sui aliorumque hominum perfectionem dirigere; id ergo Deus vult. Hinc ut homo voluntati divinae conformiter agat, non sufficit, ut suam promoveat perfectionem, sed requiritur quoque, ut pro viri aliorum hominum perfectioni inserviat, nec quidquam faciat, quod ad aliorum imperfectionem quomodocumque tendat. Et ideo non vult Deus, ut homo bonum suum promoveat cum malo alterius. Itaque ex iure Dei in creaturas fluit haec hominis obligatio: nempe, ut suas actiones liberas ad gloriae divinae divinorumque attributorum manifestationem, hoc est, ad sui aliorumque hominum perfectionem dirigat. Atque ex eodem iure fluit amor Dei, amor sui ipsius, hoc est, propriae perfectionis, et amor proximi. Praeterea quum amor sui ipsius et amor proximi fluant ex Dei dominio, ex infinita Dei perfectione, illiusque bonitate infinite summa; patet, Deum super omnia amandum esse, nosque ipsos et alios propter Deum esse diligendos.

IVRE DOMINII DEO COMPETIT IVSTITIA VINDICATIVA.

III. Prob. Nam iustitia vindicativa dicitur,